

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

VI. évfolyam 60. szám
2002 február

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék”
(Vörösmarty Mihály)

A Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása tagszervezetei: a II., VI., IX. és XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzatok, valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor - hívottan és hívatlanul - mindenkit szeretettel vár a Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Lapunk az interneten: www.magy-orm.axelero.hu honlapon.

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu

Bálint Tibor - kitüntetése és eltávozásá –

Bálint Tibor kolozsvári író 2002. január 22-én vette át *Rockenbauer Zoltán* kultuszminiszter úrtól a Márai Sándor díjat az Iparművészeti Múzeum aulájában rendezett ünnepség kapcsán. Az ünnepségnek méltó keretet adott a „Nemzet, kultúra, örökség”, Millenniumi könyvmustra, amelyen a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által támogatott közel kétezer könyv került bemutatásra. (Büszkén mondhatjuk, hogy az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kiadó két könyve is megjelent: *Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*, valamint *Az erdélyi magyar-örmények társadalmi szerepe, örmény-katolikus egyháza és identitástudata régen és ma c.* konferenciakötete.)

Gion Nándor méltatta a díjazottat, a következő szavakkal:

„Egy igen tehetséges, sőt sikeres költő, aki általában a magasságokban lebegett, mesélte valamikor régebben, hogy valamelyik sikeres Könyvhéten dedikálás közben felfigyelt egy furcsa férfiúra, aki tétován lapozgatta a pultra kirakott könyveket. Amolyan tanácstalan és tájékozatlan olvasónak vélte, szóba elegyedett hát vele, segíteni akart neki. Aztán meglepetten tapasztalta, hogy az illető módfelett tájékozott az irodalomban és nem csak az irodalomban. Tájékozott polgár. Bálint Tibornak hívták a könyveket lapozó embert. A költő korábban néhányszor hallotta már a nevet, de mint afféle költő, nem foglalkozott behatóbban a szépprózai művekkel. A kötetlen beszélgetés után előkereste Bálint Tibor néhány könyvét. Előbb megállapította, hogy a tájékozott polgár írni is tud. Aztán megállapította, hogy egészen jó író. Majd pedig azt, hogy kiváló erdélyi magyar író. Tovább nem fokozta.

Mondjuk ki tehát egész egyszerűen: Bálint Tibor magyar író. Csöndesen megírta a maga könyveit Kolozsváron, vagy annak környékén, és korunkhoz méltó elborzasztó kifejezéssel élve „versenyképesen”, beépült az egyetemes magyar irodalomba. Valamivel szebben azt mondhatnánk, hogy a ma élő magyar prózairók legjobbjai közé tartozik. Bizonyosság erre az *Önkéntes rózsák Szodomában*, a *Zokogó majom* című regénye, vagy a *Bábel toronyháza*. És persze az elbeszélések és a mesék.

Közben látszólag tétován lapozgat a könyvekben, a történelemben és napjainkban. Valójában nagyon céltudatosan csinálja. Ezt időnként még a lírai költők is észreveszik.

Mert jó könyveket ír. A Márai Sándor díj rangot jelent. Kiváló író, tisztességes polgár adta hozzá a nevét. Bálint Tibor rászolgált.”

Bálint Tibor a díjátadás másnapján, a kerekasztal-beszélgetés során elmondta: „Már csak azért is áthévit e megtisztelő díj, mert Márai Sándor munkáit már kora ifjúságomban megszerettem, és elbűvöltek igéző részleteikkel, őszinteségükkel, a sajátos iróniával, amellyel ellenpontozta vallomásait. Később

magamban a Budenbrock házhoz, és sok vonatkozásban a Thibauld családhoz hasonlítottam ezt az alkotását.

Az önként vállalt emigrációban is közel éreztem Öt, láttam a csonkig égő gyertyákat, és több külföldi kiadó jóvoltából, ahova a sors kegyéből eljutottam, megismerhettem későbbi naplóit is, ma pedig ott sorakoznak íróasztalom sarkán és az olvasólámpa közelében. Összerakva úgy olvasom ezeket a gyémántszilánkokat, akár valami irodalmi breviáriumot, s ha kiválasztok egyet-egyet közülük, mindig lelki fürdőt jelentenek számomra munkám megkezdése előtt.

E briliáns műhelyforgácsok egy nagyműveltségű, bölcs és elhivatott európai íróról vallanak, és csak sajnálni tudom, hogy remek rádió- és tévéjátékait nem hallhattam, nem láthattam, csupán nyomtatásból ismerem, a *Jób... és a könyve* című gyűjteményes kötetéből, amely a müncheni Griff kiadónál jelent meg. Márai Sándor tragikus halálának hírére megdöbbenve vettem tudomásul, és egyik nagy tanítómestermeként gyászolom Öt ma is a szívemben..."

S amikor ezeket a szavakat hallgattuk, akik jelen voltunk Bálint Tibor barátaiként a díj átadási ünnepségen, majd a kerekasztal-beszélgetésen, még nem sejtettük, hogy utoljára voltunk együtt és utoljára hallhattuk magvas eszme-futtatását Márai Sándorról, az irodalomról. Kolozsvárra visszatérve, 2002. január 27-én szívinfarktusból váratlanul elhunyt, csöndesen, ahogyan élt és alkotott. Pedig csak 70 éves volt. S magával vitte csöndes szemlélődéseiből meg nem született remekműveit. Megint szegényebbek lettünk.

Emlékét, beszélgetéseinket, művei mondanivalóját magunkban hordjuk, s próbálunk belőle meríteni.

Büszkék vagyunk arra, hogy ismerhettük s hogy az Armenia Örménymagyar Baráti Társaság nála talált otthonot, felesége Bálintné Kovács Júlia elnökletével. Köszönjük Tibor, hogy kiálltál az örménymagyarok mellett, segítetted őket. Kérjük, hogy továbbra is egyenged az útjukat. Szükségünk van rá.

Bálint Tibor (1932-2002)

Kolozsvárt született, élt és halt meg. Tanulmányait is szülővárosában végezte. A Napsugár szerkesztője volt.

Életműve: Csendes utca (1963), Búcsú a rövidnadrágtól (1964), Cérnakáplár (1964), Fekete Péter (1967), Önkéntes rózsák Szodomában (1967), Zokogó majom (1969), Császár és kalaposinas (1971), Sánta angyalok utcája (1972), mely drámáját Kolozsvárt mutatták be, Robot Robi kalandjai (1973), Nekem már fáj az utazás (1973), Angyaljárás a lépcsőházban, Kenyér és gyertyaláng (1975), Zarándoklás a panaszfalhoz (1978), Látomás mise után (1979), Mese egy örült kakaduról (1982), Én voltam a császár (1984), Kifli utca, zsemle szám (1978), Mennyei romok (1979), Családi ház kerttel (1986), A háromszáz esztendőös pacsirta (1986), Nyargaló ihlet (1988), Égi és földi kvartély (1989), Bábel toronyháza (1996).

Díjai: A Román Írószövetség prózadíja (1963), a Kolozsvári Írók Társaságának díja (1979), Déry Tibor-jutalom és Krúdy Alapítvány díja (1992), Soros ösztöndíj (1994), József Attila díj (1998), a Magyar Rádió és Magyar Televízió nívódíjai, Márai Sándor díj (2002).

Az erdélyi sajtó is emlékezik az elhunytára... (két emlékező írás a kolozsvári Szabadság című napilapból), 2002. február 4.

A tehetség milliárdosa

Több százan kísérték utolsó útjára szombaton délben a Házsongárdi temetőben a hetvenedik életében elhunyt kiváló kolozsvári író, immár az égi sánta angyalok utcájából letekintő *Bálint Tibort*. A népes család mellett pályatársak, barátok, közéleti személyiségek, ismerősök, de főleg az olvasók népes táborából jöttek el búcsút venni a tragikus hirtelenséggel eltávozott írótól. Nem magunktól vagyunk azok, akik vagyunk - mondotta a szertartást végző *Tőkés István*, nyugalmazott református teológiai professzor - tudnunk kell, hogy az Úr minden embert egy-egy vetőmagnak teremtett. S valóban, Bálint Tibor jó vetőmagnak bizonyult, hiszen neve immár végleg összefonódott Kolozsvárral, a Zokogó majommal, az erdélyi, és az egész magyar nyelvterület irodalmával. Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak, a kincses város szegény írója pedig tudott zokogni a közösségért, őt elsősorban „a hit, és a

reménylett dolgok valósága" érdekelte. Te égen átsuhanó angyal - így kezdte a Magyar Írószövetség nevében búcsúztatóját *Szakolczay Lajos* - ám ez az angyal megszökött a lét egy másik formájába, a halhatatlanságba, megszökött egy lázban fogant álomhajón, amelynek tengere Erdély, de óceánja egyetemes. A magyar irodalmi élet Bálint Tibort életművéért halála előtt néhány nappal jutalmazta Márai Sándor díjjal, amelyet még átvett, de a legnagyobb elismerés elől - mondotta Szakolczay - Bálint Tibor álomba merült. Az Írószövetség ugyanis idén terjesztette Kossuth-díjra.

A marosvásárhelyi íróársak, olvasók, barátok nevében *Nagy Pál* búcsúzott, aki a jelenkori magyar prózairodalom erdélyi ágának nagy egyéniségeként jellemezte az elhunyt író. Teljességgel Kolozsvár írója volt - hangzott a búcsú - senki sem látott bele oly tökéletesen a sok arcú kincses város gazdag múltjába és jelenébe. Páratlan sikerű nagyregénye a *Zokogó majom*, semmit sem veszített erejéből, ám Bálint Tibor emellett vérbeli novellista volt és a miniesszék mestere. *Lászlóffy Aladár* így búcsúzott: Bálint Tibor, Kálmánka, a született szegény a tehetség milliárdosa volt. Nagyon szeretett ezen a nyelven írni, ezen a nyelven élni, és ezen a nyelven aludni a halált.

A ravatal mellett elhangzó három búcsúbeszéd után a gyászmenet a sírig kísérte az író földi maradványait, ahol a Napsugár, a Romániai Magyar Írók, a Romániai Pen-Klub nevében, s amint oly megrendítően mondta, szeretett szülővárosa, Kolozsvár nevében *Fodor Sándor* író búcsúzott. Több mint negyven éve számoltam legjobb barátaim közé - mondotta Fodor Sándor - aki csak most okozta a legnagyobb csalódást, mert elhagyott. Minden ember, aki legalább egy fát ültetett, elmondhatja magáról, hogy nem élt hiába. Bálint Tibor egész virágoskertet telepített olvasói lelkébe, és soha nem adta el tehetségét a zsarnoki hatalomnak, bármilyen nehéz volt az élete. Személy szerint nem búcsúzom, hiszen majd találkozzunk, de búcsúztasson Kolozsvár harangjainak muzsikája, hangzottak az elválás szavai Fodor Sándortól.

Köllő Katalin

A gyémántfejű ember

Ha az „úr” szót valaki a nevéhez hozzábiggyesztette, azonnal tiltakozott. - Csak *Bálint Tibor*, „úr” nélkül - mondta ilyenkor. A szomorú hírt, nagy fájdalommal, mégis így mormoltam magamban: Bálint úr örökre megpihent...

Sokszor leírták, hogy a *Zokogó majom* című regényével új korszakot nyitott a magyar regényirodalomban. Aztán rendszerint - jóval halkabban azt is hozzátették: annak sikerét későbbi alkotásai közül már egyik sem múlta túl. Pedig folytatása, a *Zarándoklás a panaszfalhoz* című is rendkívüli közönségiskert aratott.

Kolozsváron kezdte írói pályafutását 1953-ban az Igazságnál. Bukaresti kerülő következett, amely a *Falvak Dolgozó Népe* és az *Ifjúmunkás szerkesztőségén* keresztül vezetett, aztán visszatért Kolozsvárra, s nyugdíjazásáig a *Napsugár* című gyermeklap szerkesztője volt.

A Napsugárnál abban az időszakban kiváló gárda dolgozott. A legendává alakult mesék szerint ott történt, hogy a szerkesztők és a lapot illusztráló neves képzőművészek, gyufás skatulyákon egymásnak rangokat osztogattak. A legnagyobb rang a „Bá” volt. Azt állítólag egyedül Nagy Imre, Erdély kiváló grafikus-festője érdemelte ki. A következő a ranglétrán az „Úr” volt, ezt mások mellett Fodor Sándor, Kányádi Sándor, majd később Bálint Tibor is megkapta.

- Fodor úr, az más! Hozzá illik ez a szó! De hozzám?! Egy Pata utcai proli gyerekhez? Sehogy sem pásszol - szabadkozott valahányszor, amikor köszöntésem a Napsugárnál „rangosztás idején” kapott címére is utalt.

Proli származására ugyanis legalább annyira büszke volt, mint a *Zokogó majomra*. S ezeknél csak egyik-másik remek novellájára, illetve a „köröm hátára” írt öt-tíz soros, magyar és világirodalmi klaszrikusok portréit megrajzoló „jegyzeteire” volt talán büszkébb.

Bálint úr nyugdíjasként az utóbbi évtizedben hetente feljárt a Szabadság szerkesztőségébe, s miután a heti penzumát átadta, a szerkesztőség türelmesebbjével elbeszélgetett. Látogatásai nemegyszer hosszú, kedélyes vitába torkolltak a honoráriumok szimbolikus nagyságrendjéről, az íróember sorsáról. Szípor-kázott, dőlt belőle a humor. Alapelve szerint rosszat nemigen mondott senkiről. Viszont, ha valakit nagyon meg akart dicsérni, mutatóját intő szándékkal felemelte, és roppant komolyan közölte:

- Az egy gyémántfejű ember!

Novelláiban, regényeiben személyes élményeit örökítette meg, az egyszerű, külvárosi embereket, a hétköznapiakat, az örömeiket és a kínlódásaikat. A dráma nála szinte mindig sajátos humorral keveredett, s rendkívüli tehetséggel tudta a partikulárist egyetemessé formálni.

Amikor utolsó regényét, trilógiája befejező részét, a Babel toronyházát olvastam, túlon-túl hangos késő éjszakai kacarászásaim szomszédharagot váltottak ki. De Bálint úr prózáját elég nehéz lett volna vakbélgyulladásos komolysággal olvasgatni. Pedig a humoron kívül van a prózájában valami, ami sokkal inkább figyelmet érdemel. S ez a valami: a mondat. Egyszer valaki azt mondta: Bálint Tibor prózájában a mondat olyan, mint a templomban az oltár. Igaza volt.

Szerettem volna egyszer - majd alkalom adtán, gondoltam mindig magamban - valami ilyen nagyszerűt mondani-írni Bálint úrról. Immár örökké adósa maradok, de amilyen nagyvonalúnak ismertem, ezt talán megbocsátja nekem. Mint ahogyan az általa annyira szeretett anyanemzet is adósa maradt. Például a Kossuth-díjjal. Csak reménykedhetünk, hogy ezt is megbocsátja. Hiszen lágyszívű és gyémántfejű ember volt.

Tibori Szabó Zoltán

Bálint Tibor

Egyszer én is harangoztam

Hiába áltatjuk magunkat: a gyermekkor közvetlen élménye mindenkiben elmerül, s amit a letűnt időkből látunk és nézünk, nem az a gyerek látja és nézi, aki a történés pillanatában voltunk, hanem a közöttünk s az emlékek között álldogáló fiúcska vagy kislány. S ezáltal minden, ami velünk történt, egy fejlettebb értelem szűrőjén szűrődik át és már minősítést kap. De néha akadnak pillanatok, amikor a lelkünk hirtelen viháncolni kezd vagy bukfcenet vet, mert ráismert egykori önmagára: a közvetlen pillanatra. Akivel leggyakrabban esik meg ez a csoda, arról szokás azt mondani, hogy benne él a gyermekkorában, jóllehet a kifejezés nem pontos, s legföljebb a hajlamot, az érzékenységet jelezheti, amellyel egy-egy ember életének első éveiből helyzeteket, eseményeket képes visszaidézni.

Ha lehunyom a szemem és a szülőföldre gondolok, a külvárosokra és a belvárosi utcákra, a Házsongárdra meg a hóstáti negyedre, az Írisz-telepre és a Csillaghegyre, a Kálvária-templomra és a Rabok kertjére, gyöngéd képek vonulnak tova előttem, mint tavaszi félálomban, s ilyenkor látom igazán, hogy mi mindenre is emlékszem. Érzem, hogy a leheletem tej szagú, hogy zsenge bordáim szinte ropognak a friss levegőn, és járáshoz alig szokott talpam külön-külön csiklandozza valamennyi homokszem, miközben leereszkedem valami homályos patakmederbe, a hatalmas és méregzöld keserűlapik közé, ahonnan hűvös iszapszag csap fel, és egy lila fazék sejlík elő a borzongatóan titokzatos parti bokor alól.

A szülőföld lebegő teknő a bodzabokrok árnyékolta malomárok vizén és boldog sejtés, hogy az ismeretlen kanyarok, sötét hidalgak, bolgárkertek paradicsomos mentaillatú partjai után egyszer kijutok majd a végtelen kék tengerre.

A szülőföld három szem sárga szilva egy fekete sírkőlapon és az a gyerekes meggyőződés, hogy miközben a kövön átmelegedett gyümölcsöt majszolom a Házsongárdi temetőben, dédnagyapáim húsából táplálkozom, akikhez lenyúlik a szilvafa gyökere.

A szülőföld hársillatú szorongás, egy kép, amely fölidézi, hogy ott kuporgok a Farkas utcai vén fa lombjai között, s miközben óvatosan szedegetem a virágot, nehogy a járdán kocogó emberek észrevegyenek és fölhívják rám a rendőr figyelmét, egy szépen berendezett szoba homályát kémlelem, amelyben fiatal pár ölelkezik.

A szülőföld egy apró hal, amelyet a lezárt malomárok pangó vizéből halásztam ki édesanyám szakadt selyemharisnyájával, hogy aztán kannába téve átnyargaljak vele a városon, mintha meg volnék győződve, hogy a halacska hasában gyémántdarab rejtőzik.

A szülőföld gyertyafényes viskóból kiszüremelő fohász, egy asszony suttogó hangja, aki kilenc keddi böjtöt fogadott, csak hogy előkerüljön a sárgafoltos macskája.

A szülőföld édes és érces harangszó, amely az aranylógaluskákat ringatja a vasárnapi húslevesben.

A szülőföld a katonazenekar felfűjt képű trombitása, akinek ringatózó lépkedés közben a hátába lehel a nagydobot vonzó póniló.

A szülőföld az a hely, ahol legtitkosabb és legyötrőbb vágyam az volt, hogy legalább egyetlen napig magamban lehessek egy Chifor nevű tulajdonos szódavíz-töltő telepén, s kedvemre leihassam magam a sasszájú üvegekből felszökő szénsavas életelixirrel...

A szülőföld óriási hiripgomba, melynek tetejéről látni lehet a kék párában derengő kedves várost.

A szülőföld a Szőke Szamos, amely egy tébolyodott pillanatában úgy rohant be a Gyalui-havasok felől a városba, hogy a kunyhóban, amelyet elragadott, még félénken pislogott a petróleumlámpa...

A szülőföld az ősi református kollégium, amelynek ablakában sápadtan izzó arccal könyökölt Apáczai Csere János.

A szülőföld Mátyás király csizmája, amelybe oly félénk kíváncsisággal pillantottam bele, akár egy vulkán kráterébe.

A szülőföld nedves tornyok csillogása, eső utáni napsütés, kaporillat és Brassai Sámuel papírbillentyűzetű zongorájának képzelmi halk akkordjai.

A szülőföld az a város, ahol egyszer én is harangoztam, a Szent Mihály-templom tornyában csimpaszkodva a súlyos kötélbe, miközben a diadaltól kiáltozni, a félelemtől pedig jajgatni szerettem volna, hiszen néha úgy éreztem, hogy a harang fölkap, és kiröppenek a fönti keskeny ablakon, ahol a galambok közlekednek, a harangozó azonban némán és szigorúan állt mellettem, mintha biztatna: húzzad csak, fiam, húzzad, a te városodnak harangozol estére, és úgy is illenék, hogy minden ittlakó egyszer harangozzék ebben a toronyban.

És azóta a szülőföld számomra halk, de folyamatos harangzúgás, amely a napfényt ringatja, és az aranyló galuskákat a vasárnapi húslevesemben, és a galambokat lebegteti a magasban, és a port a Mátyás csizmái körül, és elmélyíti a ráncokat Apáczai arcán, de egy kis mosolyt is megrezzent rajta, és hintáztatja a Szamos szőke habjait és a hársfák lombjait és az emlékeket és az eperszínű fényképeket a falon, nagyapám és nagyanyám arcát. És a szívemet, hogy erősödjék benne a bizalom: jó volt itt élni, ebben a városban, ha olykor a szorongató idő körbefogta is, hogy vádaskodván meggyűlöltesse velünk őt: vajon a köveidet megehetik-e a bennrekedt éhezettek? - nevetett az arcomba.

Én azonban leszegtem a fejemet és a földre néztem, hogy ne lássam a Város zavarát. Nem vágytam el se Párizsba, se Londonba vagy Rómába. Hiszen szülőt nem választhat az ember. Ami pedig a többit illeti: tudtam, hogy még a sírköveken is találok két-három szem szilvát, vagy pirosbelű körtét, mert Kolozsvár szeszélyes lakói még a Házsongárdot is teleültették gyümölcsfákkal...

* * *

Tibor kedves! Szülőfölded harangzúgása halkán, folyamatosan hallik, csak most már Éretted.

dr. Issekutz Sarolta

„Őrizd meg a Te népedet békében...” - február

„Istennek Báránya, akit mindenkor feláldozunk, és mégis élsz, jöjj, ó Ártatlan, erre az áldozatra! Te, aki feláldozod Magad közöttünk, hogy lecsillapítsd az Atyát, a dicsőült halhatatlan seregek kiáltására vedd el a világ bűneit, és emlékezzél meg a mi szeretteink lelkéről, akik hittel hunytak el Benned!”

Amikor József és Mária elvitte a kisdéd Jézust bemutatni a jeruzsálemi templomba - amiről február 2-án emlékezünk meg - azt nem csupán úgy kell tekintenünk, mint egy megtörtént eseményt, hanem szimbolikusan is szemlélnünk kell: Jézust bemutatják, de Ő lesz majd az áldozat, a kereszten és az eucharishtiában, hogy Isten jóakaratólag tekintszen ránk és elhunyt szeretteinkre is.

Dr. Sasvári László

Felhívás!

Az Esztergom Budapesti Érsekség - egyetértésben az örmény katolikus Pátriárka Öbaldogságával - rendezni kívánja a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség ügyeit, köztük annak pénzügyeit is. Ennek szellemében külön számlát nyitott a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség javára történő befizetések, pénzadományok fogadására.

Kérjük lapunk olvasóit, hogy ha befizetési célzattól felhívást és csekket kaptak P. Leszkovszki Pál és P. Vahan Hovagimian aláírással, akkor **ne a levélhez csatolt csekket használják a befizetésekre, hanem az egyesületünkönél hozzáférhető új csekket**

Az új bankszámlán gyűjtött pénz felett nem a jelenleg törvénytelenül működő, nem katolikus örmény egyháztanács, hanem a vitás ügyek rendezése után törvényesen kinevezett ideiglenes gondnokság, majd törvényes választással létrehozott Egyháztanács és a plébános fog rendelkezni.

Kérjük, jelezze levélben, vagy telefonon, hogy ilyen csekket igényel, és azt postán megküldjük Önnek.

dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke

Karácsonyi ünnep és ajándékozás a gyergyószentmiklósi örmény szertartású római katolikus templomban

A nagy hidegek ellenére zsúfolásig megtelt ősi örmény templomunk melegséggel, nagy szeretettel várta 75 gyermekét, hogy a Jézuska által küldött ajándékot átvehessék az anygalkától. Ezt szép ünnepi műsor követte a „Pásztorjáték”, amit 30 kisgyerekekkel adatott elő *Fejér Ilona* tanárnő.

Templomunk fénypompában úszott, de gyermekeink csillogó szemei tették még fényesebbé az ünnepet. Mindezt a melegszívű adakozók: a Szentmiklós Szervezet, az Egyháztanács és a hívek segítségével lehetett.

Reméljük, hogy évről évre szaporodik gyermekeink száma és hagyományainkat, melyeket őseinktől örököltünk, átadhatjuk nekik, hogy fennmaradásukért tovább őrizzék.

Köszönet illeti főtisztelendő *Hajdó István* főesperes és főtisztelendő *Páll Sándor* urat, valamint *Páll Árpád* polgármester, *Kercsó Attila* alpolgármester és *Nagy István* városi főjegyző urakat, akik jelenlétükkel személyesen is megtisztelték karácsonyi ünnepségünket.

Hajdó István főesperes úr megnyitó szavaiból erőt merítve kértük a jó Istent, hogy tartsa meg e lelkes kis közösség egymás iránti szeretetét, hogy továbbra is összefogva hirdessük, Gyergyószentmiklóson olyan örmény hívek éltek és élnek, akik Istenbe vetett hitük erejével vallásukat megtartották s megtartják.

Ezért imádkoztuk el az Úr imádságát a „Miatyánkot”.

Gyergyószentmiklós, 2001. december 28.

Dr. Simon Istvánné oltáregylet elnöknője

A hónap szülötte:

145 évvel ezelőtt, 1857. február 2. napján született **Hollósy Simon** festőművész Máramarosszigeten. 1918. május 8. napján Técsőn hunyt el. *Losonci Miklós* írásával emlékezünk rá. (Utánnymás a Máramarosi Hírnök, Millenniumi album 2000, Máramarossziget c. kiadványból, melynek kiadója a Hollósy Simon Művelődési Egylet.)

Tisztelet Hollósy Simonnak

Ismerjük jelentőségét, - fejet hajtunk munkássága és festői életműve előtt, - helye van a magyar Pantheonban. A nagy nevelők és művészetszervezők közé tartozott, - Székely Bertalan örököséként, Fereny Károly társaként, Vaszary János, Rudnai Gyula, Bernáth Aurél elődeként. Egyszemélyes főiskola volt Münchenben, Nagybányán és Técsőn, - sok magyar és külföldi növendékének adott hasznos inspirációkat a természet tantermeiben, a nagybányai Zazar partján, Técső lankáin. Mednyánszky, Csontváry, Egry, Medgyessy képzőművészetünk gényusza lett. Hollósy Simon nem feledkezett meg arról, hogy festői önépítése mellett neki kötelező az utódokról is gondolkodnia, a jövőt egyengetnie. Ő, a magyarrá lett örmény igaz hazafi volt, és minden nép barátja egyben. A „Rákóczi induló”-ban fölfedezte,

hogy a történelem főhőse a nép. E ködlő nagy tábla, melynek végérvényes formáját oly hősiezen kereste, méltó társa lett Repin „Kurszki körmenet”-ének, Courbet „Ornansi temetés”-ének, Munkácsy „Honfoglalás”-ának. Tetteiben, jelentőségében Kazinczy Ferenc és Osvát Ernő között ő képzőművészetünk nagy gondozója. A nyelvújítás után, a Nyugat nemzedéke előtt. Hollósy Simon nem is annyira a régi és az új között mérlegelt, minden idegszálával arra törekedett, hogy a jó diadalmaskodjon, a jó és szép művek sokasága. Az érték, az értékteremtés alapforrása volt. Egyéniség.

Kiváló festő volt, még nagyobb művészetszervező és tanár, fontossága értékénél is többet jelent. Ő alapította a nagybányai Művésztelepet, később a técsői festőiskolát, de jelentős a kezdet is, müncheni tevékenysége.

1857-ben látta meg a napvilágot Máramarosszigeten. Édesapja Korbuly Simon örmény kereskedő, mély hívője a 48-as szabadságharcnak, ekkor vette föl a Hollósy nevet.

A máramarosi táj lett emberi és festői otthona, innen indult, ide tért vissza, képzeletében valóságosan is. Klimkovits Ferenc volt első tanára Budapesten, Münchenben 1878-ban Gabl és Seitz lettek tanárai az akadémián. Merre haladjon, melyik irányba, ez lett töprengéseinek tárgya és lényege. Rajztudása is arra serkentette, hogy a realizmus mestere legyen, az életkép elkötelezettje, törvényeit ne az impresszionizmus határozza meg. Önmagát vállalta.

A valóságosság valami hallatlan finomsággal ötvöződött, ez jellemzi 1883-as „Meditáló szerzetes”-ét, a mű pompás kapuját és kertrészletét.

Csibészes huncutság jelenik meg az 1884-es „Almatolvajok”-ban, ez is élet, méltó figyelemmel idézi, akár később Ferenczy Károly a „Kavicshajigálók”-at. Leibl és Bastien Lepage idilljeit is folytatja magyar zamattal. München után felüdülést, új távlatot jelentett számára megérkezése Nagybányára 1895-ben, ez lett a magyar festészet nyitánya, a műcsarnoki másodlagosság győztes ellenpontja. Magyar sors, hogy a nagybányaiak is összevesztek, Thorma János és Hollósy még párbajozott is. 1902-ben megtörtént a szakadás, Hollósy megalapította a técsői művésztelepet, ahol a táj és a magyar, román, ruszin, zsidó etnikai környezet, a vásár sokadalma, a boglyák, tarlók, hegyek békéje inspirálta. 1904-ben itt végleg letelepedett, ahonnan időnként Máramarossziget, Gyalu, Debrecen, Szeged hívta, de rövid átmenetek után mindig visszatért Técsőre. Técsőn magyar, szerb, orosz, lengyel tanítványai társaságában festi a Tisza-hidat, a titokzatos Nereszen hegyet, a szegényes parasztházakat. Lilás reflexek ejtik ámulatba és a nyár, a Kárpátok hegyláncja és a kertek. Nem lett akadémikus, forradalmár újító sem, önmaga egyedi határai érdekelték, ahhoz maradt hű mindvégig.

Már művészi pályájának kezdetén, az 1890-es években hallatlanul érzékeny, lírai hangulatú portrékat festett nagy rajzi magabiztossággal. E sorozatból kiemelkedik a leonárdói mosolyt „Nevető lány”-nyá fokozó arcmása 1883-ból. Az első mestermű az 1885-ös keltezésű „Tengeri hántás”.

A kukorica Amerika fölfedezése után hazánk második fő növénye a búza mellett. Munkácsy, Pirk János, Koszta József kukoricatáblái festészetünk kiemelkedő alkotásait jelentik Gadányi Jenő kukorica-elemzése, Szinte Gábor „Ispán kút 2000-ben” című kukoricása mellett, amely Petőfi történetét regéli Márton Áron, Körösi Csoma Sándor, Bolyai János és Tamási Áron alakjával, Radnóti arcmásával. Hollósy művének nagyszerű elődei és örökösei vannak.

Nagy remekmű-társa Arany balladája, ahol a női anatómia, Matisse előtt három évtizeddel, kozmikus társításban jelenik meg elsőként az európai költészetben: „Kerek arca, maga mellyes, Teli a hold, most búvik fel.”

Hollósy Simon festményén Arany János felismerése néhány évvel később folytatódik a „Ki először piros csót lel, Lakodalma lesz az ősszel” látványa a fiatal pár évődésében. Megindító a „Merengő” alakja is, aki talán Vörösmarty nyomán is rózsát, nem rózsaberket tart kezében.

Hollósy zsánerképei szintén érdekesek, bár korunk messzehullt e tematikától. A „Zrinyi kirohanása” azonban jelentős alkotás. Megkockáztatom, változatosságában rendkívüli, értékrendjét tekintve levegősebb, stílusban Székely Bertalan „Egri nők” című alkotásával azonos rangú.

A nagy mű, felejthetetlen alkotása a „Rákóczi induló”, ez teszi maradandóvá Hollósy nevét a magyar képzőművészetben. A csoportbrázolás és külön a zászlóvivő alakja remekelés, a nagy Rákóczi Ferenc fejedelmet és szabadságmozgalmát Mányoki Ádám portréjához és Berlioz indulójához hasonlóan Hollósy Simon festménye, számtalan vázlata teszi halhatatlanná. Érződik egy mélyen megfontolt, nagyszerű munkamegosztás, - Réti a 48-as honvédeket örökíti meg, Thorma János a „Talpra magyar” hősi nemzedékét, Munkácsy Mihály a honfoglalást, Székely Bertalan a mohácsi csatamezőt és Eger diadalmas védőit, Benczúr Gyula Szent István alakját és Budavár 1686-os visszafoglalását, melyet Kodály Zoltán zene-

műve is magasztosan értelmez, - és Hollósy Simon Ady kuruc verseihez hasonlóan Rákóczi korát ábrázolja a névtelen népi hősök kavargó menetével, mely festőileg Hollósyt a kurszki körmenetet jelenítő Repin és az ornansi temetést idéző Courbet eszményeivel és értékrendjével rokonítja.

Hollósy Simon utat mutat előre is, hiszen „Öreg paraszt”-ja már Fényes Adolf napszámosságait kezdeményezi együttérzésben és festői minőségben, megrázó „Falubolondja” se marad társtalán, Barcsay Jenő a húszas évek végén szintén a falvainkban maradozó gyengeelméjűek sorsát sűríti figurájába.

Öreg fáját 1916-ban festette Csontváry Magányos cédrusának, általa nem tudott utórezgéseként, mely „Önarcképéhez” méltó remeklés.

Hollósy neve, művészete kincs, nem csituló üzenet, vele és általa nemkülönben gazdagabbak vagyunk mi magyarok, hiszen osztályrészünk, nemzetünk megtartó forrása, gyökere, holnapja az a hatalmas szellemi vagyon, melyet nemzetfönntartó erővel kultúránk teremtett.

Losonci Miklós, Szentendre

1%

1%

1%

1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelem-adónk (kétszer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Öt éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik, hogy működésünk anyagi nehézségeit részben megoldjuk. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek-Füzetek hasábjain. Akik részt vesznek programjainkon meggyőződhetnek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során kis hányadban elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitásörzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre - ezáltal önmagára is. Hiszen tagságunk azért dolgozik, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak - az utókornak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek - tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevalláskor az APEH által mellékelte, (vagy Ön által kért) rendelkező nyilatkozatot kitöltenie.

A kedvezményezett **adószáma:**

18085590-1-41

A kedvezményezett neve:

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Egyúttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a **Magyar Katolikus Egyházat**, amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szerartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Ezért javasoljuk, hogy másik rendelkezési lapján tüntesse fel kedvezményezettként a **Magyar Katolikus Egyházat**, amelynek technikai száma

0011

A rendelkező nyilatkozatot tegye külön-külön egy-egy szokásos, szabványméretű borítékba és zárja le. Írja a borítékra a saját nevét, lacímét és adóazonosító jelét, majd a lezárt borítékokat mellékelje az adóbevallásához.

Köszönjük, hogy gondol ránk.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Álmok álmodói - Világraszóló magyarok

Egy kiállítás margójára

A Fővárosi Örmény Klub háziasszonya, *dr. Issekutz Sarolta* szervezésében 24-en találkoztunk február 1-én délután, hogy megtekintsük a sokak által még csak hallomásból sem ismert kiállítást. Hosszú órák múlva valamennyien azzal a meggyőződéssel jöttünk el a kiállításról, hogy ezt mindenkinek látnia kell, többször is, hogy minél több ember legyen még inkább büszke magyarságára, a magyar alkotó elme találékonyságára, nemzetközi hírnevére.

A kiállítás helyszínét a Széna tér felől, a Millenáris Parkon keresztül közelítettük meg. Az egykori ipari környezetben, ahol korábban a Ganz gyár épületsora állt, ma 3,5 hektáros területen fekszik a Millenáris Park. A nemrég még majdnem teljesen beépített területen most közel 3 hektárnyi gyept, több mint 3 ezer négyzetméternyi vízfelületet alakítottak ki, 358 fát és más, egyedi növényeket telepítettek. A park alapvetően két részből áll: egy motivációs és egy interaktív területből. A motivációs térben minden szokatlan téri elem arra szolgál, hogy felkeltse az érdeklődést és a látogató kedvet kapjon az alkotáshoz (a tavat fák pettyezik, szőlő, dombok által közrefogott búzamező). Az egyes tereket térszervező elemek fogják össze: üvegfolysó, gyepadok. Rendkívül népszerűvé vált a Magyarországon első, interaktív Zöld Péter népmese játszótér. Színpompás, festett, faragott játéka művészi igényteliséggel és sokszor kézi kivitelezéssel készültek. Ezáltal nemcsak az évezredek nemzeti hagyomány elevenül meg, hanem a népi kézműves-kultúra is. A játszótér 2001-ben az Ipari Formatervezési Nívódíj pályázat különdíját kapta.

A Ganz gyár átalakított csarnokaiban 12.800 négyzetméteren valósult meg az „*Álmok álmodói - világraszóló magyarok*” című kiállítás, amely a magyar tudomány, ipar, technika, művészet, kultúra legfontosabb személyiségeit, a magyar lelemény legizgalmasabb kincseit mutatja be. A kiállítás az elmúlt két-háromszáz év kimagasló teljesítményei köré épül. 686 személyt és 290 műtárgyat láthatunk: jelen van a magyar vagy magyar származású Nobel-díjasok életműve, a kiemelkedő magyar szabadalmak, szellemi termékek, a tudományos, illetve műszaki gondolkodás elméleti és mindennapi gyakorlatban megvalósult formái, a magyar művészet legjava termése, s a legtágabban értett magyar alkotómunka, így többek között a sport minden olyan eredménye, amelyekben a magyar gondolkodás sokféle újszerű sajátossága, leleménye testet öltött.

Közel 3 évig tartott a tartalmi előkészítés, amelyben 628 szakember vett részt a technika- és tudománytörténet, a természettudományok, a humán tudományok és a művészetek legkülönbözőbb területeiről. A munkát mintegy 250 múzeum, intézmény, magángyűjtő segítette.

A lenyűgöző tartalmat lenyűgöző látványban tárják a látogató elé. 430 tartón selyemfotózással készült bemutatótáblák láthatók. A 25 látványtárban 11 ezer fotó közül válogatott képek, diák láthatók, az információs központokban 28 érintőképernyős monitor ad információkat. Ezen kívül a különböző pontokon elhelyezett 32 monitoron további képanyaghoz lehet hozzáférni, a 6 vetítő filmjei pedig a kiemelt témaköröket mutatják be.

A kiállítás Magyarországot mint a problémamegoldó gondolkodás, a találékonyság személyiségek hazáját, a magyarságot mint sokoldalúan tehetséges, eszes, az újítás iránt fogékony népet mutatja be. A bemutatón az a törekvés érvényesül, hogy mindenfajta jelentős, megvalósult magyar ötletet megismerjen a közönség, a bonyolult jelenségek lényegét megőrző, közérthető formában. A rendezők izgalmas és sokszínű kiállítás-technikai módszerekkel közelítik mindazt a szellemi kincset, amit honfitársaink megalakítottak, vagy amivel a jelenben kísérleteznek.

Érezhetően kifejezett célja a kiállításnak, hogy az alkotó személyiségeket a középpontba állítva, az alkotási folyamat eredményeinek ez ideig páratlan arányú és újszerű bemutatásával büszkeséget ébreszsen, és ösztönzést adjon a mai nemzedéknek.

(A Millenáris Programiroda Kulturális Kht. ismertetője alapján összeállította I.S.)

A kiállítás december 31 -ig látogatható minden nap 10-21 óra között a Bp. II. Kisrókus u. 16-20. szám alatt. Feltétlenül érdemes megnézni! Külön büszkeségre ad okot nekünk az is, hogy szép számban található örmény származású magyarok a kiállítottak között.

Találja meg Ön is és küldje be Szerkesztőségünkbe a kiállításon talált magyarörmények névsorát. Kedvcsinálónak álljon itt egy fotó magyarörmény hírességünkről.

A legtöbb nevet beküldők között értékes könyvjutalmakat oszt ki az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

Szomorújelentés

2002. január 3-án, 87 éves korában távozott el közülünk **dr. Dobó Antalné** (sz. **Szentpétery Margit**, anyja Csíkmindszenti Nagy Margit).

Erzsébetvároson született, majd Kolozsvárra költözött, és ott élt 1961-ig, amikor családjával „hazatelepült” Magyarországra. Tehette, mert családja minden tagja, férje, dr. Dobó (Dzsokebin) Antal és fiai is Magyarországon (Erdélyben, Stájerlak-Aninán, illetve Kolozsvárott) születtek. Igen nagy áldozatokkal szervezte meg és vállalta az átköltözést, a megtelepedést Budapesten. Mindössze 4 böröndöt engedtek áthozni a családnak, és a román állampolgárságról való lemondás feltételeként szabták meg a család vagyónával éppen megegyező összeg befizetését a - számára mindenkor megszállónak tekintett - román hatóságok.

Budapesten éjt nappallá téve dolgozott családjáért, fiai taníttatásáért, újra otthont teremtve családja számára. Erős, kitartó és hűséges volt mindenhez, ami számára szent volt. Hitéhez, örmény és (anyai ágon) székely nemesi származásához, de mindenek előtt családjához és magyarságához. Erősen hitt Erdély visszatérésében, a megszállás megszűnésében.

Nem ismert lehetetlent, hitt abban, hogy amihez hozzáfog, annak megvalósításában elnyeri a Jóisten segítségét. Egész élete története igazolja hitének igazát. Utolsó éveinek nagy fájdalma és próbatétele férjének elvesztése, majd 20 évi nélkülözése volt. Gyermekei és unokái körében élt élete utolsó éveiben. Rövid betegségben Budapesten hunyt el. A család és a barátok 2002. január 17-én búcsúztak el tőle a református egyház szertartása szerint.

Emlékét megőrizzük!

* * *

Híradó

Siófokról jelenti **id. Aján Gergely**, a Siófoki Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke: Előterjesztett javaslatom alapján Gyergyószentmiklóson és Csíkszeredán megalakították a Kiss Ernő és Lázár Vilmos cserkészcsapatokat. Így a szamosújvári Czetz János cserkészcsapattal együtt mindhárom 1848-as magyarörmény hősnünk nevét cserkészcsapat is megörökíti. Nyáron mindhárom cserkészcsapat egy-egy őrsét Siófokon cserkész táborozáson kívánjuk vendégül látni.

Beszámoló: január 25-én az **Erdélyi Magyarság** folyóirat bemutatkozása kapcsán előadást tartott **dr. Issekutz Sarolta** a Magyarok Házában a hazai örmény szertartású római katolikus közösség hitélete és vagyona, Bp. XI. ker. Orlay u. 6. szám alatti plébániája, temploma, múzeuma elleni támadásról, az ortodox örmények templomfoglalásáról. Az előadás az Erdélyi Magyarság c. folyóirat 48. számában megjelent cikk, a „Magyarörmények - örménymagyarok. Gondolatok magunkról” kiegészítéseként hangzott el, az időközben történt eseményekről. Az elnök asszony tájékoztatójában kitért arra, hogy az ortodox örmény papot a Mechitarista Rend és a Katolikus Egyház közreműködésével sikerült az Orlay utcából eltávolítani, bár az ortodox örmények Magyarországi Örmény Egyház nevű szervezete még mindig ott van bejelentve; valamint arra, hogy a Magyar Katolikus Egyház most szembesült igazán az ortodox örmények templomfoglalásával Magyarországon, amely ellen haladéktalanul fel kellett és fel kell lépni.

A gyergyószentmiklósi örmény közösség nevében ezúttal szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik önzetlen segítségükkel hozzájárultak egyházi épületeink javításához, de több esetben, mondhatnám megmentéséhez. 2001-ben műemlék-templomunk, papilakunk, temetőnk épületein ezen adományokból végeztünk olyan munkálatokat, amelyek már föltétlenül szükségessé váltak.

A több, magát megnevezni nem kívánó adományozó mellett föltétlenül szeretném megemlíteni a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet, amelytől több esetben kaptunk anyagi segítséget az elmúlt években, legutóbb 200.000 Ft-ot 2001 novemberében, melyet a templomon végzendő legszükségesebb javításokra fordítunk.

Külön köszönetet szeretnék mondani a gyergyószentmiklósi származású *Jakabffy Ernő* úrnak, aki hazalátogatása alkalmával 260.000 Ft-ot adományozott egyházközségünknek. Ezen nemes adománya lehetővé tette, hogy a közel 40 éve a városra szomorúan lenéző, kirabolt és már csak csupasz falú, tető nélküli, csobothegy-i örmény kápolna a régivel azonos formájú tetőszerkezetet kapott. Így sikerült megmenteni a teljes pusztulástól. Még üres, padló helyett fű zöldell benne, falairól leolvasható az összes lelkiismeretlen látogatójának névjegyzéke, berendezése természetesen nincs, de reméljük, újabb adományokból ezt is megoldhatjuk a közeljövőben.

Lázár János
Gyergyószentmiklós, 2002 január 5.

Ismételten köszönetet mondunk mindazon magánszemélyeknek, akik a 2000 évi jövedelemadójuk 1 %-át az egyesület részére szánták. Az APEH által átutalt 217.809 Ft-ot a Fővárosi Örmény Klub kulturális rendezvényei színvonala emelésére fordítottuk, egy elektromos zongora vételára részbeni fedezésével.

Felhívás!

- Keresünk a Haraga család tagjait. Kérjük, hogy jelentkezzenek Szerkesztőségünknel.
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az év végére szeretné megjelentetni a *Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája* pótkötetét. Kérjük az érintett családoktól a kiegészítések javítások mielőbbi megküldését.
- Az EÖGYKE tervezi idén megjelentetni a nem nemesi örmény eredetű családok genealógiáját is az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat részeként. Kérjük tehát a családok jelentkezését akár a Szerkesztőség, akár Gudenus János József genealógus címén (1211 Budapest Kiss János altbn. u. 61.). Kérjük az iratokat, adatokat mellékelni.

Otthonról - haza

Wertán Zsolt beszámolója a 2000. évi körutazásról, 6. rész

Zetelaka környéke faleldolgozó vidék. Az itteni dolgos lakosság a lelkieket sem hanyagolta el, hiszen 30 zetelaki lett ferences szerzetes. Leghíresebb közülük Páter Boross Fortunát, aki a Ferences Rend történetét is megírta. A gyergyószentmiklósi úton elérjük **Zeteváralja** (Sub Cetate) települést. Fö-löttünk ered a Nagyküküllő. A Zeteváralja-i víztározó a tavaszi hóolvadás vizét gyűjti. A vidék legrég-gebbi és leghíresebb fatelepe, a „Zsigmond” itt működik. Helyi mondás: „porból lettünk, de fából élünk” (Bethlen Gábor idejében a Gyulafehérvári Fejedelmi Palota tetőzsindelyét a zetelakiak készítették el).

Jobbra letérünk az Ivó felé vezető utacskára. A Hargita az úti célunk. A Keleti Kárpátok 300 km hosszú láncához tartozik a Hargita is, 90 km hosszú, andezitből áll. A gleccserek csak a csúcsokat szabdalták fel, alakították ki a szép cirkuszvölgyeket. Az átjárókon alakultak ki a fontos utak. A völgyekben élnek a székelyek. A Szervátiusz művészpáros Tamási Áron síremlékét hargitai andezittömbből faragta.

Ivó (Izvoáre), a hasonló nevű patak völgyében fekszik, Zetelakához tartozik. Európában Románia a medveállomány tekintetében a 2. helyen áll. Erre is vadászgatott a nagy Népvészér, kinek viselt dolgairól, vadászatairól Bálint Tibor „A Babel toronyháza” c. könyvében ír. A szépséges erdei út jellegzetes növényei: teleki virág, farkasölő sisakvirág, aca-lapu, rózsaszín vészvirág, természetes páfrányok. Ahogy magasabbra érünk, egyre kevesebb a lombos fa és cserje, uralkodóvá válnak az óriási lucfejedelmek. A kőkényszemű cserkészkisasszony, *Betegh Tünde* megkérdi tőlem: „Tündérbácsi most mit ír? Amit a tén-hén kolompol?”

Felérve lekászálódunk és gyalogösvényen haladunk törpeboróka teljesen lelapult bokrai között. A mélyedésekben zergeboglár és mocsári gólyahír. Könnyedén jutunk az enyhe hajlású tetőre, az 1801 méter magas Madarasi Hargitára, amely tömbszerűen megmaradt. A geológiai erők nem szabdalták szét, mint a többi csúcsot.

Szép kilátás körbe. Délkelet-délre a Mohos. A Szt. Anna tó alatt elrobbant a kráter, nem maradt meg a víztükör. Északra a Nagyhagymás, csúcsán az Egyeskö. A Juhos patak völgyén lehet lejutni a Békás

szoroshoz. Ott van az Oltárkő, amelyről drága szüleink is sokat meséltek, 1150 m magas. Rajta túl a Gyergyói hegyek, majd pedig a Csalhó, 1907 méter magas konglomerátum. A legmagasabb helyen vagyunk. A Kopjafás fakeresztet a csikmadarasi hívek állították.

A Madarasi menedékháznál fém tábla: „BOTH KÁROLY - a természetjárás fáradhatatlan úttörőjét érte utol a halál 1966 II. 20-án". A Déli Kárpátokban jelentős a juhtenyésztés. Szt. György napkor kihajtanak, Szt. Mihálykor visszahajtanak. A juhsgazdák közösen építették fel az esztenát. A juhász természetbeni juttatásokat élvez és „kicsi pénzt" is kap. A szentgyörgy napi tej mérés eredménye határozza meg a juttatás mértékét.

Visszatérőben említette *dr. Szarka Gyuri* bácsi, hogy a jelenlegi Székely Himnusz frisskeletű. *Csanády György* írta 1922-ben és *Mihalik Kálmán* szerzette a dallamát. Annakidején a diákok kirándultak, találkozóikon énekeltek. Egy ilyen alkalomra készült az első két szakasz: „Kantate" címen. A későbbiekben még hat szakasz jött hozzá. Csanády György székelyudvarhelyi ember volt. Nagy árat fizetett szép himnuszáért, mert a sovíniszta hatalom feketelistára tette. Menekülnie kellett. Miként Vass Albert, ő sem jöhetett többé vissza szeretett hazájába. Porait titokban hozták haza, hogy eltemethessék.

Székely himnusként korábban a Csiksomlyói Szűzmária szép egyházi éneke, a „Hargitai fecskemadár" szolgált, amely manapság is, de főleg Pünkösöd ünnepén a nép ajkán zeng.

Zeteváralja, Zetelaka. A tanító néni, aki a minket fogadó kedves gyermekműsor kis csapatát betanította: Ilyés Katalin. A Jóisten segítse őt is személyesen és a reábizottakat is, erőben, egészségben. Sohasem felejtjük a tiszta szavakat, énekszót... és mindent...

6. nap. A Küküllő mentén haladunk, üledékes anyagú hegyek között. **Fenyéd** (Bradesti) székelykapu faragó központ. E vidéken nagyobb földgáz készletek vannak, mint amennyit el tudnak használni. A borvíz helyi kincs. Ha a mélyebb rétegekből érkező gázok vízzel találkoznak, összetételtől függően keletkezhet borvíz is. Ha magukban törnek a felszínre, mofetáról beszélünk. A légzőszervi bajok kezelésére messzeföldről is jönnek gyógyulni vágyók.

Székelyudvarhely (Odorheiu Secuiesc), a legmagasabban fekvő város, 30 000 lakossal. Itt tartották a „mustrákat".

Orbán Balázs szobrát nemrég avatták fel, anyai ágon görög származású. Amikor megpróbálta birtokait visszaszerezni, tartósan utazgatott a vidéken. Viktor Hugóval való megismerkedése következtében a fényképezéssel is kapcsolatba került, a tőle kapott 20 kilós fényképezőgéppel sok felvételt készített. Így került sor arra, hogy „A Székelyföld leírása" 6 kötetét a báró saját pénzén 1868-73 között megjelenesse.

Kabdebo nyomda: 1802-től működik. Ferences kolostor. Küküllő szálloda. Itt folyik át a Nagyküküllő. Balra, a Művelődési Ház, melyben a Tomcsa Sándor állandó színjátszó csoport, a nemzettudat helyi erősítője. A vonatközlekedés igen körülményes: csupán napi 2-2 járat.

Versengés támadt a megyeközponttá válás ügyében Székelyudvarhely és Csíkszereda között. Csíkszereda nyert, de régi központját szétúrta a kultúrálatlan hatalom. Oda erőltettek ráadásul 20% román hivatalnok réteget. Ettől Székelyudvarhely mentes maradt (elvétve veszteni is jó). Székelytámad vár romjai. A székely lázadás miatt János Zsigmond építtette a további ellenállások megelőzésére.

Szejkefürdő, az itteni borvíz-forrás olajtartalmú, nem ajánlott. Jobbra a lankán, tíz gyönyörű székelykapun át sétálunk fel Orbán Balázs sírjához. Koszorúzás: dr. Issekutz Sarolta és a cserkészlányok. Ez már a harmadik emlékműve, néhány évtizede emelték. Ugyanis az elsőt kirabolták, a másodikat földrengés pusztította el. A báró a közelben, **Lengyelfalván** (Polonita) 1828-ban, a falu végi Orbán kúriában született. Nagyon rossz út vezet oda. A helyiek a Legnagyobb Székelyként tisztelik.

A domb túlsó oldalán van **Farkaslaka** (Lupeni), ahol 1897-ben Tamási Áron született. Székelyudvarhelyen, majd Kolozsvárott tanult. Amerikából hazatérve írni kezdett. A legnagyobb székely író. Szervátiuszék emelték méreates síremlékét. A tényleges sír viszont a templom mögött, a két cserefa között van. Vésete: „TÖRZSÉBEN SZÉKELY VOLT, FIA HUNNIÁNAK, HŰSÉGES SZOLGÁJA BOMLOTT SZÁZADÁNAK" A kopjafába vésve pedig: „BÁTYÁNK EMLÉKÉRE ÁLLÍTTATTA 4 TESTVÉRE". Verset hallgatunk: Kányádi Sándor: „Tamási Áron sírjára".

Legkisebbik húga még él és szívesen magyaráz minden érdeklődőnek.

Szellemisége fenntartását szolgálja a Tamási Áron Alapítvány. Minden évben 3-3 diák felsőfokú tanulmányokra ösztöndíjat kap, ha végzése után visszatér és szülőföldjén dolgozik. Az alapítvány jogi képviselője *dr. Issekutz Sarolta*. A teljes Tamási örökséget özvegyétől a pesti Petőfi Irodalmi Múzeum kapta, emlékszobát alakítottak ki, ahol a kutatók tevékenykedhetnek.

Korond felé, jobbra óriási dombvonulat. Szénégető boksák. Három hétig rakják és ugyanennyi ideig fog égni. Balra vezet egy gyenge út **Énlakára** (Inlaceni). Igen elszigetelt, de éppen ez az előnye, mert 200 éve változatlanul megmaradt a falu. A budapesti Belváros-Lipótváros juttat ide és Torockóra is anyagi segítséget. A falu fölött magasodik a „Firtos lova” szikla, tufa. Letekintve látjuk Farkaslakát és a „Szőke Nyikót”.

Északi irányba buszozunk a Hargita nyugati oldalán egy „Hargitai láz”-on, majd a Korond patakán át. Balra fent **Atya** (Atia) falucska. A terület sós, földművelésre alkalmatlan, ezért már a 19. században fekete, mázatlan kerámiát készítettek. A korongozás később csaknem elhalt. Székelyudvarhelyen az iskolában viszont korongozást kezdtek tanítani és újra fellendült a kerámia készítés.

Csikmadaras (Madaras) is korongozó falu (fekete kerámia). Helyi mondás: „Olyan falu Madaras, még a pap is fazekas”. A halotti toron mázatlan edényből esznek, de utána összetörik, mondván: „porból lettünk és porrá leszünk”. Ezért állandó kereslet van az edények iránt. Józsa Pál és Józsa Ilyes családja a leghíresebb. A „jóbeszédű Rózsika” elmeséli a korongozást. **Korond** (Corund), itt is bejártott faluturizmus van.

Sóvidék. A felszínhez közel 2000 méter vastag sóréteg van. A só könnyebb a kőzetnél, mely lefelé törekszik. Ezáltal a sótörmzsök felfelé kényszerülnek, a felszínre kerülnek. Kissé távolabb fekszik **Pajd** (Praid), sóbányája kevésbé látványos, de működik. Manapság is gyógyítanak benne.

Itt nevelkedett Áprily Lajos. Emlékház.

A Küküllő és a Nyárád mentén laknak a nyárádi, más szóval: gábor cigányok. Ők segítettek a magyaroknak a pogrom idején. Hargita és Kovászna megyében van tömbmagyarság, Maros megyében 50%, míg a többi székelyföldi területen és a Mezőföldön csak szórványmagyarság él.

Szováta (Sovata). A fürdőtelepen svájci stílusú villák. A Medvetó a 19. sz.-ban alakult ki, madártávlatból kiterített medvebőr alakú. A medve „fejénél” a felszínre só-sziklák nyúlnak ki, mert a felfelé kényszerült sótörmzs a vékony fedőréteget átszúrta. A sósziklán dekoratív vonalú, korall szerű, sűrű barázdákat oldott ki a csapadék. A környező domboldalakból számos forrás táplálja a tavat, vize literenként 250 g sót tartalmaz. Heliothermia: a nap melegíti, 4-5 m mélyen 60-70 Celsius fok meleg is lehet az elnyelt energia által.

Nyárádremetén (Eremitu) született székely szülőktől Kovács Apollónia. A falu közepén Szászrégen felé jobbra térve, szerpentinén a mélybe ereszkedünk. E vidéken, a török-tatár betörések miatt, a 17.-18. sz.-ban a magyarság megfogyatkozott. A földesurak románokat hívtak be, akik megsokasodtak. A hírhedt pogromra a Görgény völgyéből, Maroshodákról (Hodac) hozták a leitatott vasdorongos embereket Marosvásárhelyre.

Szászrégen (Reghin), a Maros és a Görgény összefolyásánál, Magyarrégen és több falu egyesítéséből jött létre, 40 000 lelket számlál. A 13.sz.-ban említik. A tatárjáráskor elpusztult. Szép evangélikus templom, előzőleg gótikus bazilika volt. A dombon is áll egy 14. századi evangélikus templom, tornya picit ferde.

Szászrégen főterén sok szép polgárház sorakozik, 14 céh működött itt. Az 1860-as években a vasúthálózatba bekapcsolódott. Kós (Kosch) család. Kós Károly anyai ági ősei szíjgyártók voltak. Sokoldalú tevékenysége: építészet, irodalom, nyomdászat és politika. Egyike volt azon óriásoknak, akik Trianon után a mécseset magasra tartották. Itteni örmény családnevek: Urmánczy, Merza, Budurján, Vertán.

Beresztelke (Breaza) után a Mezősége jutunk. A Maros, Kis- és Nagyszamos folyik csendesen.

Sütő András falujába tartunk. Felolvasás az „Anyám könnyű álmodt ígér” c. könyvből, majd Kallós Zoltán énekel.

Balra letérve **Pusztakamarás** (Camarasu). A jelenleg ortodox templomnál, a valaha makadám burkolatú, poros utcán sétálunk. Egykor esős időszakban csak gólyalábon lehetett a sáros utcákon járni. Magyar utca 33. Sütő András szülőháza. Három fenyő és egy nyírfa kissé takarja a fájdalmas állapotú, neves hajlékot. Nem tud senki kulcsot adni, hogy megtekinthessük.

Szamosújvár felé keskenyebb úton, változatos tájon utazunk. Tó, tó után, egész füzér a halastavakból. Gyekei (Geaca) halastó, eleség után kutató gémekekkel. Töltés és áteresztés után folytatódik a víztükör, horgászok, nádas. Sok szép tájrészlet, újra tavak, egymás után. Cegei tavak. Cege (Taga) innen való a nemes Wass család. Barcsay Jenő festőművész is innen származik. Édesanyja Kabdebo Irén, tehát ő is örmény származású (valaki megjegyezte: „ez a kegyelemdöfés”).

A **szamosújvári** templomnak regényes története van, éppúgy, mint a legendás Rubens képnek. A Salamon templomban 2 db örmény-magyar kétnyelvű fehérmárvány tábla, gyönyörű fakerettel: „ITT

NYUGSZIK TODOROVICS MIHÁLY MINASZ HELYI ÖRM: KATH. PLÉBÁNOS... EGYHÁZI JOGAINK ÉS INTÉZMÉNYEINK LELKES VÉDELMEZŐJE... +1760.JANUÁR 3." A másik vésete: „HÍVEK EMLÉKEZZETEK MEG IMÁITOKBAN E TEMPLOM ALAPÍTÓIRÓL...SIMAY SALAMON ÉS NEJE ROSKA SZIRMA, SIMAY BOGDÁN ÉS NEJE CHÁSZO ULCHATUN..." Karátsony palota, Szamosújvár legszebb épülete: Történeti Múzeum, udvarán római kőfaragványok. A házak magas ácsolatú padlásain szárították a bőröket.

Dés (Dej), történelmet élt templomát a románok felrobbantották. Ferences kolostor. Misztótfalusi Kis Miklós (1650-1702) nyomdász, könyvművész. Megmetszette az örmény betűket is. Hollandia után Kolozsvárott főleg egyházi könyveket nyomtatott. Életrajzírója: Pápai Páriz Ferenc (1649-1716) erdélyi orvos, termékeny író. A dési sóbánya külföldi vegyipar részére termel.

A nagy szombatos per a további vallásújítást akarta megelőzni. A szombatosokat bebörtönözték. **Bonchida** (Bontida) - a losonci Bánffy család építtette a kastélyt, az akkori Magyarország Versaillesét. Bánffy György Erdély kormányzója is volt. Bánffy Miklós: Erdély trilógia. A kastély 1944-ig tökéletes állapotban volt. A németek elrabolták a berendezéseket és fel is gyújtották. A megmaradtakat a lakosság hordta szét: lépcsőket, szobrokat, ablakkereteket... mindent. Két év óta, főleg magyar pénzből, állítják helyre: a tetővel kezdték, hogy ne romoljon rohamosan. Szép arborétuma is volt.

Válaszút (Rasruci), itt született Wass Albert, nagy hazafi és kitűnő író. A Bánffyak huszártiszti lakotanyája, lovardája még a 30-as években. Wass Albert családja megvette. Ő Amerikában a befolyásos embereket iparkodott felvilágosítani a tényleges romániai állapotokról: hogyan is bánnak a nemzetiségekkel. Felolvasás: Wass Albert: „Üzenet haza".

Apahida (Apahida) egykor a kolozsmonostori apátság birtoka volt, akkor Apáthidá-nak nevezték. Kolozsvárra érünk. Szentpéteri katolikus templom. **Szászfenes** (Floresti) 9 km hosszan végignyúló település. I. Rákóczi György a lengyel trónra tört. A törökök a felbérelt tatárokkal verették meg a magyarokat. A tatárok a feladatot túl is teljesítették, mert egész Erdélyt végigpusztították. A Szászfenesi csatában maga a fejedelem is halálos sebet kapott.

dcS - ügyis mint krampusz – beszámolója a januári klubestről

Hagyományteremtő lehet-e egy hirtelen jött ötlet? A Fővárosi Örmény Klub tavaly, 2001-ben ünnepelte meg először farsangi hangulatú, vicces-dalos esttel az újévet. Az ötlet egyszerűen csak „adódott". Támadt néhány ötletem, megírtam, csiszoltam, Saroltának tetszett s elhatároztuk: legyen!

Igen ám, csak hogy egy ilyen döntéssel megindul egy lavina: visszakozni nem lehet, csinálni kell!

Természetesen, ötlet ötletet szült: a helyzet (vagy durvábban fogalmazva: a kényszer) szülte a további ötleteket, hogy ne csupán három-négy percnyi, hanem úgynevezett egész estés műsor kerekedjék. Hogy aztán végül még az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek könnyed hangvétellű „melléktermékeként" az Erdélyi Örmény Kacajok című vicclap is megszületett, az már szinte magától értetődő volt. Sikerült, jó hangulatú est lett belőle, *Dinnyés Jóska* dalaival megtűzdelve. Kell-e folytatni?

Ez nem volt kérdés. Hadd legyen az évi tizenkét klubest egyike viccelődő-gúnyolódó, nevetős hangulatú. A kacagás életünk része, bár, sajnos igen ritkán van benne részünk. Lehet-e folytatni? Megismételhető-e a vidám est úgy, hogy ne csúszunk buta ismétlésekbe? Megcsinálható-e, hogy a kacagás kacagás maradjon és a viccesnek, vagy gúnyosnak szánt anyag ne süllyedjen olcsó poénkodássá? Ez ugyanis mindig nagy probléma; ráadásul a humor igen-igen nehéz műfaj. Gondoljunk csak arra, hogy ha valaki az utcán megbotlik és hasra esik, akadnak, akik jó nagyot tudnak röhögni rajta. Röhögni, de nem kacagni. Nem mindegy tehát, mit akarunk humornak tartani.

Amúgy meg pamfletet, viccet, tréfás jelenetet nem jókedvűen szoktunk írni.

Tévedne, aki úgy képzelné, hogy az ember ül a papír, az írógép, vagy a számítógép képernyője előtt és nagyokat kacarászva, rózsaszínű hangulatban írja a poénokat. Másként van ez; az embereket ugyanis viszonylag igen könnyű megrikatni. Ki tudja, miért, de elég, ha fölemlítünk valami magasztosan keserű témát és máris könnyeket csaltunk a hallgató, vagy az olvasó szemébe. Talán, mert szomorú, nehéz dol-

gokból bőven kijut mindannyiunknak... A nevetetőnek szánt dolgok létrehozása patikamérlegesen méricskélő, komoly, sőt, szinte komor munka.

Ha viszont kacagás az eredménye, akkor megérte.

Nos, a Fővárosi Örmény Klub 2002. január 17-i klubestjével kapcsolatban ezúttal talán elmondhatjuk: igen, megérte. (Bár, lévén a műsor összeállítója, az elhangzó szövegek írója és az egyik szereplő, veszélyes, ha most önmagamot minősítem. De a fel-felhangzó kacagás, a taps talán mégsem merő udvariasságot jelentett, mégiscsak mércéül szolgál és azt bizonyítja, hogy sikerült.)

Különösképpen méltóan hangzott fel taps az elhangzó áriák nyomán. *Zábó Gyula* meleg árnyalatú baritonja és humorérzéke egyaránt hozzásegíti, hogy a választott zenében rejlő összes lehetőséget kihozza. A zongorakísérőként szereplő *Hosmann Erzsébet* pedig sok éves munka során annyira összeszoktak, hogy a közös produkcióban nincs semmiféle merevség, semmi zökkenő. Gyuszi érzi a közönséget, válaszolni képes arra az érdeklődésre, amely ott árad körülötte a levegőben (mert január 17-én áradt feléje, a zene felé az érdeklődés!), és Erzsébet képes az esetleges improvizációkat követni, tolerálni. (Nem zenei improvizációra gondolok, hanem az előadásmód apró változásaira.)

Így aztán elkezdtek egy vonalzó-vásárlós-vakarózós jelenettel... Ez az utolsó héten született, még hozzá azért, mert Zábó kijelentette, hogy a Berlioz-féle Bolhadallal szeretne kezdeni - no, gondoltam, vezessük be valamivel ezt a zenét, kezdjük el valamiféle „felütéssel” az estet. Ültem az íróasztalomnál, bámultam a levegőbe, „bolhászkoztam” Berliozzal s közben a könyvespolcomra tévedt a szemem, amelynek oldalán egy szegen lóg... a fémvonalzó.

Operaénekes barátomról a közönség megtudhatta, hogy prózai színésznek sem utolsó. Valljuk be: két hangon előadva a Hacsek és Sajókian jelenet is jobban élvezhető...

Aztán élvezhettük Papageno áriáját Mozart Varázsfuvolájából, később ugyancsak Mozarttól a híres Regiszteráriát. Ez kedvencem, már jónéhányszor hallottam Zábó Gyula előadásában, szeretem is, ahogyan ő énekl, de ennyire oldottan és könnyedén még soha nem láttam-hallottam tőle.

Végül jött az énekes egyik kedvence, Dulcamara doktor áriája a Szerelmi bájtaltból, Donizettitől. Ebben Zábó minden játékossága érvényesülni tud, olyannyira, hogy a csodaszereket tartalmazó fiolák -amelyeket szerep szerint szétosztogat a doktor - valójában pálinkát tartalmaztak. Az illetendő klubtagok nem merültek el e „csodaszer” élvezetében, így aztán az előadás után az énekes és a krampusz osztóztott rajtuk.

S hogy mi történt még ezen a január 17-i klubesten? Illő módon felavatódott s bemutatkozott egy csodálatos szerzemény: az elektronikus zongora, amely részben a klubtagok egy százalékos adófelajánlásából született. Így hát a lelki gazdagodás mellé boldogan odatehetjük immár az anyagi gazdagodást is. A Korg gyártmányú hangszer ugyanis a jó minőségű erősítővel és két, hatalmas hangfállal kiegészülve igen magas szintű kívánalmaknak is megfelel, igényes zene s igényesen adható elő rajta. Csak győzzük cipelni...

Ha pedig mindehhez hozzá tesszük, hogy a klub háziasszonya, *dr. Issekutz Sarolta* zárásként örömteli tájékoztatást adott az Orly-utcai templom ügyében (erről lásd lapunk Híradójában a részletesebb beszámolót), akkor nyugodtan elmondhatjuk, hogy felszabadult, jó hangulatú klubestünk volt.

* * *

Idézet a január 17-ére megjelent Erdélyi Örmény Kacajok c. kiadványból

Tudományos rovatunk

Klón

Mint azt olvasóink is tudják, a mai világ nagy kérdése a klónozás.

Miről van szó? Eredetileg úgy szaporodunk, hogy a petesejt is, az ivarsejt is visz magával egy kettős spirált, a DNS-molekulát. Megtermékenyüléskor mindkettőjük DNS-láncából leválik az egyik fél, és ez a két, idegen fél alkot egy újat, vagyis elkezdődik az új egyed kialakulása.

Ezért szoktunk családi körben vitatkozni:

- A kis Géza pontosan olyan, mint az anyja!

- Dehogyan, nézz csak rá, kiköpött apja! Tökéletes ellentét... látszólag! Mert mindkettőnek igaza van, hiszen a kis Géza DNS-ének egyik fele a mamától, másik fele a papától származik. Sokszor felsőhajtottunk a történelem során, a nagyszerű, áldozatkész, tehetséges emberek láttán:

- Hát, ilyenekből kellene, hogy több legyen!

Lám, itt a klónozás történelmi lehetősége! Sutba dobhatjuk két különálló egyed DNS-láncának egyesítését, hiszen nem tudni pontosan, mi lesz belőle!

Viszont maradéktalanul megismételhetjük az egyszer már tökéletesre sikerült egyeddet!

Lehetne sok-sok Deák Ferencünk, akik a Parlamentben ülnének. De szép is lenne!

Lehetne sok-sok Bartók Bélánk, azaz nagyszerű, csodálatos zeneszerzőnk. Ilyenkor szokás közbevetni, hogy igen ám, de mi van, ha klónozással sok-sok Rákosi Mátyásunk, vagy Szálasi Ferencünk lenne? (Pedig bizony ahhoz, hogy sok ilyen hülyénk legyen, egyáltalán nem kell klónozni őket...)

Tiltakozom az ilyen megközelítés ellen.

Igenis, legyen nekünk sok Deák Ferencünk. Bár fennáll a veszélye, hogy az egyikük magyar jog helyett elektronikát tanul, de még addig sem jut el, hogy a számítógépből ki tudjon lépni. A másik Deák Ferenc-klón pedig például jazz-zenészeket megy, ám végül a hangszerek közelébe sem engedik, mert mindenáron kiegyezést szeretne létrehozni a szaxofon és a bendzsó alakja között.

Az is igaz, hogy nem ártana nekünk sok-sok csodálatos zeneszerző, klónozzuk tehát Bartók Bélát! Bár... fennáll a veszélye, hogy ha az egyik klón például arabisztikát tanulna, ő lehetne az Al Khaida vezető zeneszerzője, és a Cantata Profana helyett az „Irány a toronyház” című repülő indulót írta meg. Egy másik klón pedig - békés ember lévén - elmenne gyertyaöntőnek és természetesen régi, népzenei rögzítő fonográf-hengerekből öntene szép karácsonyi gyertyákat az erdélyi falvak lakói számára... Fennállnak efféle veszélyek, mégis amellettt vagyok, hogy nagyjainkat klónozni kellene.

Ismerek valakit - sajnos, a neve nem jön a szájamra - akinek a klónozása hatalmas előnyökkel járna például a magyarörmény közösség, az Orlay utcai templom, a bevándorolt örmények, de az egész magyarság számára is. Ha öbelőle sok-sok lenne, akkor létrejöhetne kis hazánkban a világ legegységesebb, legkeresztényibb, legnagyobb egyháza, a keresztényi egyetértés valódi példája! Az illető néhány tucatnyi klónja képezné ugyanis a hívek seregét, az egyik klón pénztáros lenne, a másik sekrestyés, a harmadik fegyveres ajtónálló, a negyedik főpap, és így tovább. Ezekután már csak pénzre lenne szükségük, sok-sok pénzre, az pedig nekik mindig akad.

Az eredeti donor maga lenne az isten. És soha, egyik hívő egyháztag sem mondana ellent annak, amit a másik hazudik, hiszen mindegyik ugyanő lenne. Egy bökkenő van: ebben az esetben ő maga hogyan vágná át egymást?

Magyarázzuk meg, miért volt a januári klubestnek Jész dágdág ángádsáburész... a címe:

Jész dágdág ángádsáburész... Én alólírt ángádsábur...

Szongott Kristóf idézi Etnográfiájában A farsang kötelezvényét, amely így kezdődik:

Én alólírt ángádsábur, ki churuttal és kövér húslével vagyok elkészítve, fia vagyok tekintetes fodrozott, nagy fülekkel ellátott, töltött „pirahi” úrnak...

(Vagy, amint az ő átírásában hangzott ez a szamosújvári örményeknél: Jész dágdág ángádsáburész hortorád churutov u mészi ker survov....)

Merthogy önmagukkal viccelődni erdélyi örmény elődeink is tudtak! Hogyne tudtak volna! A menekült befogadottnak volt múltja, kultúrája s humorérzéke, anélkül hogyan is élte volna túl a megpróbáltatásokat! S hogyne tudtak volna viccelődni, néha maróan gúnyolódni, ha egyszer Erdélybe csöppentek, ahol ugyancsak évszázadok óta a humor és az önmagukkal való gúnyolódás a túlélés egyik legfontosabb eszköze! Szongott Kristóf csak a Farsang kötelezvényének első sorait tudja idézni, mert a többi, mint írja, elveszett. Talán egy tépett papircetlin találta a maradék szöveget, amikor társzekerekkel vitték udvarába Szamosújvár városi tanácsának elégetésre ítélt irattárát...

Nos, folytassuk mai módon a Farsang kötelezvényét:

Én alólírt ángádsábur, ki churuttal és kövér húslével vagyok elkészítve, miután újabban igen ritka vendég vagyok az Erdélyből származó örménymagyarok asztalán, úgy döntöttem és ezennel kötelezem magam, hogy igyekszem megjelenni náluk farsang alkalmával. Ha nem tányérban, hát a klubesten. Kanalazzanak engem jó ízzel, és ne feledjék: a kövér húslé, amivel készítettek, a zöld, de savanykás churuttal gazdag; a belémfőtt fülecskék pedig vékony laskatészta csomagolt, erősen fűszeres, erősen borsos hússal készülnek... Ezért aztán kissé savanykás, kissé csípős vagyok.

Ezt ígérem.

Következzenek a farsangi lap farsangi hírei:

Az Erdélyi Érchegységben található Szemenik-hegység nagy szerpentinjén, ezer méter magasan bugyogó forrásvizet a román környezetvédelmi hatóságok ihatatlanná nyilvánították, miután az Aurul Aranyocskok Kinyerő Rt a Tisza szennyezése miatt indított perben kijelentette, hogy a Tisza kárainál sokkal nagyobb mérvű kár érte a dák büszkeséget. Szemtanúk szerint a Szemeniken lévő forrást augusztus végén több ízben letámadta egy magyar rendszámú autóbusz, melynek tagjai ittak, sőt, palackszámra vettek a forrás vizéből, így az funárilag tréfli lett. *Wertán Zsolt* magyar állampolgár fellebbezett az ügyben, érvelése szerint ugyanis a magyar rendszámú busz tagjai nem vizet tettek a forrásba, hanem vettek belőle s az áramlás törvényei szerint ezzel nem is szennyezheték.

Az ügyben a harmincharmad fokú falusi bíróság Sarmizegethusa de Jos nagytermét (hátsó, a kocsmasöntése mögött balra) kiürítette és zárt tárgyalást rendelt el.

* * *

Gudenus János József új nyomdát keres. A nagyrabecsült genealógus ugyanis az erdélyi örmény családok ágainak és bogainak feldolgozása során rájött, hogy papíron, egy síkban a feladat megoldhatatlan. Ezért kitalált egy olyan könyvet, amelynek lapjait kinyitva azokra merőleges lapok is nyithatók, amelyekből viszont további merőleges lapokat lehet nyitni, hogy az unokatestvérekkel, keresztbe házasodó nagybácsikkal és unoka-dédnagy-szülőkkel súlyos erdélyi örménység családi kapcsolatai ábrázolhatók legyenek.

Ötletét elmondta egy nyomdásznak, aki gondterhelten hallgatta a tervet.

- Nézze, uram - tette hozzá Gudenus - az a helyzet, hogy ezeknél mindenki mindenkivel rokon.

A nyomdász arca felderült:

- Megvan! Csinálunk egy kosarat, beledobjuk a maga összes névcéduláját és mindenki azt húz ki, amit akar.

Gudenus elképedt:

- De mi ebben a nyomdai munka?

- Hát az, hogy rányomtatjuk a kosár oldalára: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

* * *

Egészségügyi tudósítónk szerint *Jakabffy Ernő* és *Hanusz Gyula* összefutott az orvosi rendelőben.

- Mi bajod? - kérdezte Ernő.

- Álmatlanságban szenvedek - vallotta be Gyula.

- Képzeld, én is! - csodálkozott Ernő. - De tudod, mit? Ha ugyanaz a bajunk, menjünk be együtt, úgy hamarabb végzünk!

Bent előadták a problémát, az orvos ráncolta a homlokát, majd megkérdezte:

- Utoljára mikor aludtak jól?

- Hát, én augusztusban, Tordaszentlászlón, azután a szilvórium után - vallotta be Jakabffy Ernő.

- Így van, én is! - erősítette Hanusz Gyula.

- Tordaszentlászlón nem csak pálinka van, hanem jó levegő és jó hangulat - magyarázta az orvos. - És mindez együtt hatott! Csakhogy, sajnos, én ezt az egészséget, együtt nem tudom felírni.

- Ki tudná felírni? - érdeklődtek.

- Hát az Issekutz meg a Szarka! - hangzott az orvos válasza. Ernő és Gyula elképedt.

- Doktor úr, ezt maga honnan tudja?

- Uraim! Utoljára én is Tordaszentlászlón, az EÖGYKE-út révén aludtam igazán jól!

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2001 évi pénzügyi beszámolója

(Az EÖGYKE 2001 évi tevékenységéről a szöveges beszámoló a Füzetek 2001 dec. számában található)

Összes bevétel

3.756 e Ft

Bevételek részletezése:

támogatások összesen

3.654 eFt

Országgyűléstől

300 eFt

Nemzeti Kulturális Örökség Min.

550 eFt

Városi és kerületi Örmény Kis.Önk.

2.165 eFt

Föv. Közgyűlés Esélyegyenlőség Alap

150 eFt

Egyéni támogatások	271 eFt
APEH 1 %	218 eFt
Országos Örmény Önkorm.	-
Kamat	4 eFt
Tagdíjbevétel	98 eFt
Előző évi pénzmaradvány	571 eFt
Összes működési kiadás	3.610 eFt
szem. juttatás	-
munkaadói jár.	-
dologi kiadás összesen	3.610 eFt
Dologi kiadások részletezése	
anyagköltség	241 eFt
fejlesztés	502 eFt
bérleti díj /rendezvény/	23 eFt
posta	342 eFt
telefon	250 eFt
útiköltség és szállítások	714 eFt
könyvkiadás	998 eFt
szervezetek támogatása	228 eFt
rendezvények ktg.	185 eFt
egyéb	124 eFt

Budapest 2002. január 30.

dr. Issekutz Sarolta
elnök

* * *

Ha valakit meg akarsz ismerni, ne a barátait kérdezd, ők csak jót mondanak róla, ne az ellenségeitől érdeklődj, ők rossz fényben fogják feltüntetni. Vizsgáld meg cselekedeteit és pontosan megtudod, ki kicsoda.

Ne ijedjen meg, kedves Olvasó!

Nem rólunk szól az alábbi tájékoztatás!

Lapzárta után jelent meg az alábbi cikk!

„ÁSZ: az örmények rosszul bántak a pénzzel

Munkatársunktól

Nem egyértelmű, félreérthető az országos kisebbségi önkormányzatok gazdálkodására vonatkozó szabályozás - állapította meg az Állami Számvevőszék (ÁSZ) a terület ellenőrzése után. Az ÁSZ ezért azt javasolja a kormánynak, hogy gondoskodjon a szabályok összehangolásáról.

A számvevők megjegyzik: a vizsgálatokat az is nehezítette, hogy az önkormányzatok a mindennapi munkavégzés során anyanyelvüket használják, némelyek a működésükhöz kapcsolódó dokumentumokat (szabályzatok, költségvetések, zárszámadások) is csak ezen a nyelven készítik el. Az örmény önkormányzat vizsgálata során azonban nem a nyelvtudás hiánya okozott igazán nehézséget. Az önkormányzat elnökének az ÁSZ-jelentéshez csatolt lakonikus nyilatkozatából kiderül: „1996-98 között az Országos Örmény Önkormányzat egyszerűsített éves beszámolóit nem készülték el, könyvvezetés nem történt.” Így a testület például nem tudott elszámolni az 1996-ban egyszeri állami vagyonszármazésként kapott részvényekkel. Az biztos, hogy a pakettet 1997-ben eladták, s abból diszkont kincstárjegyeket vásároltak, ám 1999-ben már semmilyen értékpapír nem volt a testület birtokában, s a nyilvántartások ezzel

kapcsolatos gazdasági eseményt (vétel, eladás, árfolyamveszteség vagy nyereség) sem regisztráltak. Az ÁSZ a gazdálkodási fejelem súlyos megsértése miatt az önkormányzat elnökének felelősségét is felve-tette."

Népszabadság 2002 február 7. számának első oldala

A cikkben írtakra részletesen a következő lapszámunkban visszatérünk.

Egyelőre csak annyit jegyzünk meg, hogy **tiltakozunk az általánosítás miatt.**

Mi, erdélyi származású magyarörmények, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és társszervezetei, magyarörményei nem tartozunk a cikkben írt „örmények” közé.

Egyébként mi magunk is hosszú évek óta felhívtuk az illetékesek figyelmét az Országos Örmény Önkor-mányzatban tapasztalt törvénytelenésekre.

Szerkesztőség

Olvasói levél

Adatok P. Kádár Dániel életrajzához

Posztumusz kapta meg a Szongott-díjat **P. Kádár Dániel** és ebből az alkalomból megjelent az életrajza a Füzetek ez év januári számában. Engedtessek meg, hogy kiegészítsem.

1916. február 25-én született és tudomásom szerint édesanyja volt örmény. Bécsben szentelték pappá 1940. február 11-én. Az adat és a továbbiak is részben az 1982. évi esztergomi schematizmusból származ-nak. Bécsben a mechitarista kolostorban van 1940-43-ban, de még az utóbbi évben Szépvízen kiségitő lelkész, majd plébános 1946-tól, közben 1950-ig több általános iskolában hitoktató. Lakása: Budapest V. Teleki Pál u. 8. Ekkor a liturgiákat a Bazilika Szent Lipót kápolnájában tartotta. Akkor ez a kápolna egy függönnyel volt leválasztva a sekrestyétől, s nem kizárólagosan csak örmény katolikusok használták. (Ma fallal leválasztva a Szent Jobb kápolna.)

Az örmény katolikus egyházközség 1949-ben költözött a Semmelweis u. 9. II. emeletére egy többszobás lakásba, ahol az egyik udvari szobát kápolnává alakították. Ide otthonukból kikergetett apácákat is befo-gadott Kádár atya, s üldözött jezsuita szerzetesnek is megengedte, hogy itt misézzen. Kezdeményezője volt a Solidaritas Háziipari Szövetkezetnek, mely apácáknak és szerzeteseknek nyújtott megélhetést.

1961-64 között működésében akadályozták, börtönbe is vetették. (Ezalatt *Petul Márton* helyettesítette.) 1970-ben kapta az apáti címet.

(Az Andrassy úton az 1930-as években volt az örmény lelkészség és kápolna, az időt és a házszámot pon-tosan nem ismerjük. Az akkori Görögkatolikus Szemlében egy alkalommal szerepelt írás, itt tett látoga-tásról.)

Dr. Sasvári László

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarör-mény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: **dr. Issekutz Sarolta**, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba, Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft., Tördelés: Szőke Szabin, Gáspár Miklós